Allah aşırılığı emretmez

“Câmiü’s-Sağîr 2. cilddeki 1582 nolu hadisi açıklar mısınız?”

Bahsettiğiniz hadiste Allah Resûlü (asm); “Dinde aşırı gitmekten sakının. Çünkü sizden öncekiler dinde aşırı gitmekle helâk oldular” buyurmuştur.1 Peygamber Efendimiz (asm) bir diğer hadislerinde ise, “Orta yolu size tavsiye ederim. Çünkü her kim çok ince eleyip sık dokumaya kalkarsa din onu yener” buyurmuştur.2

Nitekim, “Biz Kur’ân’ı sana zahmet çekesin diye indirmedik.”3 buyuran Kur’ân, diğer bir âyetinde; “Allah size kolaylık diler; zorluk dilemez”4 buyurur. Bediüzzaman Hazretleri de; “Allah hiç kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemez”5 âyetlerinin sırrınca dinde teklif-i mâlâyutak (kişinin yapamayacağı şeyi ona yükleme) olmadığına dikkat çeker.

Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) bu âyetleri, şu hadisiyle tefsîr eder: “Din kolaylıktır. Asla kimsenin dine gücü yetmez. Her şeye güç yetireceğim diyen, mağlup olur. O halde doğru olanı takip edin ve orta yolu elden bırakmayın. Yapabileceğinizi ve devam edebileceğinizi yapın. Müjdeleyin ve imrendirin. Kolaylaştırın. İbadet ve çalışmalarınızı sabahları, öğleden sonraları ve seher vakitleri devam edin. Verimi sağlayın.”6

Dinde aşırı gitmek, hakta sebat etmek demek değildir, takvâyı esas tutmak demek değildir, azîmet üzere yaşamak demek değildir. Dinde aşırı gitmek, dînin hükümleri arasında denge kurmayarak, daha az öneme sahip emirlerde aşırıya kaçarken, daha çok öneme sahip emirleri ihmal etmek demektir. Yani dengesizliktir. Meselâ nâfileler için güç ve tâkatin ötesinde gayret sarf ederken ve âdetâ nâfileler için kendini harap ederken,—bu şiddet ve titizlik yüzünden yorgun düşerek—farzları, vâcipleri ve hattâ sünnetleri ihmal etmek demektir.

Doğrudur; Peygamber Efendimiz (asm) geceleri mübârek ayakları şişesiye kadar ibâdet yapar, namaz kılardı. Hattâ bir defasında Hazret-i Âişe (ra): “Yâ Resûlallah! Neden bu kadar kendini yıpratıyorsun? Senin geçmiş ve gelecek günahların bağışlanmamış mı?” diye sorduğunda Allah Resûlü (asm): “Allah’a daha çok şükreden bir kul olmayayım mı?” diye cevap vermişlerdi. Fakat Peygamber

Efendimiz (asm) bu ibâdeti tahammül sınırları içinde yapıyordu ve hiçbir zaman Onun (asm) bu gece ibâdeti sabah namazını—hâşâ—ihmal etmesine de, ailesini ve ev halkını ihmal etmesine de, insanları ihmal etmesine de sebep olmazdı. İşte takvâ da tam burada başlıyordu.

Fakat bu sünneti ihya edeceğim diye gece nâfile namaz kılmaya ağırlık veren birisi, bu yüzden yorgun ve bitkin düşer ve sabah namazını ihmal ederse, eşini ve çocuklarını ihmal ederse, misafirlerini ihmal ederse, sağlığını ihmal ederse dinde aşırı davranmış olur ve Peygamber Efendimizi de (asm) karşısında bulur. Örnekler üzerinde inceleyelim:

* Enes (ra) anlatır: Peygamber Efendimiz (asm) mescide girdiğinde, iki direk arasında gerilmiş bir ip gördü.

"Bu ip nedir?" diye sordu. Ashab-ı Kiram:

"O ip, Zeynep bint-i Cahş'ındır. Yorulduğu zaman ona tutunur" dediler. Resûl-i Kibriyâ Efendimiz (asm):

"Onu çözünüz. Namazı zevkle kılınız. Yorulduğunuz zaman da yatıp uyuyunuz" buyurdu.7

* Hazret-i Âişe (ra) anlatmıştır: Yanımda sohbet ettiğim bir kadın vardı. Resûlullah (asm) odama girince;

"Bu kimdir?" buyurdu. Ben:

"Falan kadındır" dedim ve kadının namazlarından bahsetmeye başladım. Nihâyet Resûl-i Ekrem (asm):

"Yeter!" dedi. "Güç yetirebildiğiniz kadar yapın. Allah'a and olsun ki, Cenâb-ı Hak sevap vermekten usanmaz; nihâyet siz usanırsınız."8

*Enes (ra) anlatmıştır: Üç kişilik bir grup Peygamber Efendimiz'in (asm) ibâdetinden sordular. Kendilerine anlatılınca, azımsayarak şöyle dediler: "Peygamberin (asm) yüce mevkiinden kendimize bakacak olursak biz neredeyiz? O'nun geçmiş ve gelecek günahları bile bağışlanmıştır." Onlardan birisi:

"Ben geceleri hep namaz kılacağım ve hiç uyumayacağım" dedi. Diğeri:

"Ben bayram günlerinden başka tüm seneyi oruçlu geçireceğim ve hiç ara vermeyeceğim" dedi. Öbürü:

“Ben de kadınlardan ayrı bir yere çekileceğim ve hiç evlenmeyeceğim” dedi.

Resûlullah Efendimiz (asm) gelince bunları çağırttı ve dedi ki:

“Şöyle şöyle konuşanlar sizler misiniz? Haberiniz olsun; Allah’a and olsun ki, ben sizin Allah’tan en çok korkanınızım ve sizden daha çok takvâ sahibiyim. Fakat ben bazen oruç tutar, bazen ara veririm. Geceleri namaz da kılarım, istirahat için uyurum da. Benim sünnetim budur. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.”9

*Ebû Muhammed Abdullah b. Amr b. El-As (ra) anlatır: “Ben yaşadığım sürece gündüzleri oruç tutacağım ve geceleri ibâdete kalkacağım” dediğimden Resûlullah (asm) haberdâr olmuştu. Bana:

“Bu sözü söyleyen sen misin?” buyurdu. Ben:

“Evet yâ Resûlallah, doğrudur” dedim. Resûlullah (asm):

“Böyle yapma. Bazen oruç tut. Gecenin bir kısmında uyu. Gecenin bir kısmında namaza kalkman yeter. Şüphesiz cesedinin senin üzerinde bir hakkı vardır. İki gözünün senin üzerinde bir hakkı vardır. Eşinin senin üzerinde bir hakkı vardır. Misâfirlerinin senin üzerinde bir hakkı vardır. Her ayda üç gün oruç tutman sana yeter. Zira sana her iyiliğin on misli sevap vardır. Bu üç günlük oruç yıl orucu gibi olur” buyurdu. Ben:

“Ey Allah’ın Resûlü, benim daha fazlasına gücüm yeter!” dedim. Resûl-i Ekrem (asm):

“O zaman Allah’ın Peygamberi Hz. Dâvûd (as) orucunu tut. Üzerine fazlalaştırma” buyurdu. Ben:

“Dâvud orucu nedir?” dedim. Resûl-i Ekrem (asm):

“Yılın yarısında tutulan oruçtur. Bir gün oruç tutar, bir gün yersin” buyurdu. Ben:

“Bundan daha fazlasına gücüm yeter” dedim. Allah Resûlü (asm):

“Bundan daha faziletli oruç yoktur. En faziletli oruç Dâvûd orucudur” buyurdu.

Abdullah (ra) yaşlandıktan ve güç ve kuvvetten düştükten sonra derdi ki: “Keşke ben Resûlullah’ın (asm) tavsiye ettiği ayda üç günlük orucu kabul etmiş olsaydım. Bana ailemden de, malımdan da daha sevimli olacaktı. Fakat heyhât! Şimdi çok geç!”10

Dînde zorluk yoktur; itidal vardır, orta yol vardır, denge vardır, âhenk vardır. Dîni

denge içinde yaşamak, sünnetler için farzları terk etmemek, nâfileler için vâciplerden geçmemek ve dîni bir bütün olarak gücümüz oranında yaşamak esastır.

Dipnotlar:

1- Câmiü's-Sağîr, 2/1582,
2- Câmiü's-Sağîr, 3/2706,
3- Tâhâ Sûresi, 20/2,
4- Bakara Sûresi, 2/185,
5- Bakınız: Bakara Sûresi, 2/286; Talak Sûresi, 65/7; En'am Sûresi, 6/152; A'râf Sûresi, 7/42; Mü'minûn Sûresi, 23/62,
6- Nesâî, Îmân, 28,
7- Nevevî, R. Sâlihîn, 146,
8- Nevevî, R. Sâlihîn, 142.
9- Nevevî, R. Sâlihîn, 143.
10- Nevevî, R. Sâlihîn, 150.